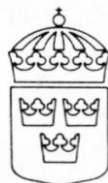

Förslag till riksdagen

1988/89:13

Riksdagens förvaltningskontors förslag angående
ökat stöd till riksdagens ledamöter

Förs.
1988/89:13

Sammanfattning

Förvaltningsstyrelsen föreslår på grundval av en rapport som utarbetats av en parlamentariskt sammansatt arbetsgrupp en väsentlig ökning av de ekonomiska resurserna som är avsedda som stöd till partigrupperna och därmed till riksdagens ledamöter. På årsbasis föreslås stödet öka från för närvarande ca 15,2 milj.kr. till ca 34 milj.kr. Det ökade stödet föreslås träda i kraft den 1 januari 1989. Det medför ett ökat medelsbehov för innevarande budgetår med 9 428 000 kr. Detta belopp föreslås bli anvisat på tilläggsbudget.

Förslag av arbetsgruppen

Efter en framställning av riksdagspartiernas partigrupper tillsatte förvaltningsstyrelsen i början av året en arbetsgrupp med uppgift att pröva en förstärkning av de ekonomiska resurserna till partikanslierna för att dessa i ökad omfattning skulle få möjlighet att anställa skrivande och utredande personal att ställas till ledamöternas förfogande. Arbetsgruppen skulle också ta upp frågan om lokalbehovet med anledning av ett ökat antal anställda.

Arbetsgruppen består av Jan Bergqvist (s), ordförande, Elving Andersson (c), Anders Björck (m), Birgit Friggebo (fp), Bertil Måbrink (vpk) och Olle Svensson (s). Gruppen har biträtt av riksdagsdirektören Gunnar Grenfors, byråchefen Olle Etzén samt byggnadsrådet Lars Hällgren. Som sekreterare har föredraganden Ulf Christoffersson tjänstgjort.

Den 19 oktober 1988 lade gruppen fram en rapport (bilaga) i vilken första etappen av gruppens arbete redovisades. Gruppen avser att avge en slutrapport under våren 1989.

Arbetsgruppen föreslår att bidraget till kontorshjälp skall konstrueras som ett stöd till assistenter för ledamöterna. Det nuvarande bidraget föreslås räknas upp med i princip 50 %. Det innebär att en assistent beräknas för var fjärde ledamot i stället för som hittills var sjätte ledamot. Gruppen uttalar sig för att stödet om tre år bör byggas ut till en assistent för var tredje ledamot.

Gruppen föreslår vidare att det till partigrupperna utgående grundbidraget, som i dag är 450 000 kr. för alla partier, skall höjas till 1 800 000 kr. för oppositionsparti och 900 000 kr. för regeringsparti. Mandatbidraget, som i dag är 9 000 kr. för ledamot i oppositionsparti och 4 500 kr. för ledamot i regeringsparti, föreslås bli lika för alla mandat och bestämmas till 27 000 kr.

Anders Björck (m) har reserverat sig mot arbetsgruppens förslag.

Förvaltningsstyrelsen delar arbetsgruppens uppfattning att det är angeläget att snabbt få till stånd ett ökat stöd till ledamöterna i det parlamentariska arbetet. Den enkät som gruppen låtit genomföra visar entydigt att det främst är assistentservice till ledamöterna som man bör satsa på.

Arbetsgruppens förslag att öka stödet både till assistenthjälp och till partigruppstödet är välmotiverat. Genom den kraftiga höjningen av grundbidraget och mandatbidraget tillförs partigruppen centralt resurser. Detta frigör i sin tur medel för assistenter som har till uppgift att stödja ledamöterna. I praktiken har nämligen i dag en del av kontorshjälpstödet kommit att användas för andra behov än som primärt avsetts, t.ex. stöd för partiledningen.

Förvaltningsstyrelsen gör också samma bedömning som arbetsgruppen när det gäller administrationen av stödet. Att kanalisera stödet genom partigrupperna innebär stora fördelar. Konstruktionen är väl förenlig med inflytande för ledamöterna i personfrågor och i fråga om stödets närmare utformning. Att partigrupperna kommer att satsa på en individuell inriktning av stödet får anses självklart med hänsyn till utfallet i enkäten. Förvaltningsstyrelsen avser också – såsom arbetsgruppen föreslagit – att årligen följa hur assistentstödet fungerar, särskilt med hänsyn till de enskilda ledamöternas arbetssituation.

Av arbetsgruppens redovisning framgår också att det finns ett starkt önskemål att assistenterna placeras i så nära anslutning till ledamöternas rum som möjligt. Det är inte möjligt att i dagens läge nå detta mål annat än i mycket begränsad omfattning. Över huvud taget fordras ett omfattande lokaltillskott (150-200 rum) om man skall kunna ta hand om den expansion av ledamötsstödet som arbetsgruppen siktar på. Ett sådant tillskott finns det inte möjligheter att få fram i dag utan tidigast efter nästa val. Mindre lokaltillskott, bl.a. i kvarteret Aurora i Gamla stan (ca 50 rum), kan under mellantiden förbättra situationen.

Förvaltningsstyrelsen räknar med att ledamöter, gruppkanslier och anställda i riksdagens förvaltning har förståelse för de svårigheter främst i fråga om lokaler som vi har framför oss vid uppbyggnaden av de nya resurserna. Det kommer att ställas krav på improvisationsförmåga och villighet att under ett par år acceptera tillfälliga, ibland obehväma, lösningar. Med hänsyn till behovet av omedelbara insatser för att förbättra ledamöternas service ter det sig rimligt att man accepterar nackdelar av detta slag.

Förvaltningsstyrelsen har beräknat medelsbehovet enligt de nya principerna till 16 827 000 kr. för första halvåret 1989. Från detta belopp bör avräknas anvisade medel för innevarande budgetår som beräknas för perioden den 1 juli – 31 december 1988, 7 399 000 kr. På tilläggsbudget bör alltså nu anvisas 9 428 000 kr. De tillgängliga medlen skall fördelas proportionsvis efter de grunder som ovan redovisats.

Förvaltningsstyrelsen vill till sist framhålla att de kostnader som här angivits inte utgör totalkostnaderna för den utbyggda organisationen. Riksdagen kommer att få ytterligare kostnader för bl.a. lokaler, inventarier, teknisk utrustning, t.ex. ADB-utrustning, samt för flyttning. Till dessa

kostnader, som i dag inte kan överblickas till fullo, återkommer förvaltningsstyrelsen i senare sammanhang.

Förs. 1988/89:13

Hemställen

Förvaltningsstyrelsen hemställer

att riksdagen på tilläggsbudget till statsbudgeten under femtonde huvudtiteln för budgetåret 1988/89 till A5 *Bidrag till partigrupper* anvisar ett förslagsanslag av 9 428 000 kr.

I handläggningen av detta ärende har deltagit, förutom undertecknad ordförande, riksdagsledamöterna Oskar Lindkvist (s), Per Olof Håkansson (s), Rolf Clarkson (m), Bo Forslund (s), Birgit Friggebo (fp), Martin Olsson (c), Bertil Måbrink (vpk) och Sten Svensson (m) samt personalföreträdarna Lena Uhlin, SACO/SR, Björn Wikström, ST, och Irving Svensson, SF.

Stockholm den 26 oktober 1988

Thage G Peterson

/Gunnar Grenfors

Reservation

av Rolf Clarkson och Sten Svensson (båda m), som yrkar avslag på förslaget och anför:

Enligt vår uppfattning är det föreliggande förslaget olämpligt utformat och bör därför inte läggas fram för riksdagen. I stället bör arbetsgruppen pröva frågan ytterligare enligt de riktlinjer vi anger i det följande och snarast återkomma med förslag.

Vi delar majoritetens uppfattning att det är angeläget med väsentlig utbyggnad av stödet till riksdagens ledamöter. I första hand bör en sådan utbyggnad ske i form av personliga assistenter. Konstruktionen bör vara sådan att det är en personlig rättighet för ledamoten att få tillgång till assistenthjälp. Stödet bör därför inte som arbetsgruppen föreslår kanaliseras över partigrupperna. För ledamöter, som inte önskar få assistenthjälp, kan man tänka sig att motsvarande belopp utgår till partigrupperna.

Vi önskar alltså att arbetsgruppen ytterligare överväger frågan om konstruktionen och storleken av stödet till ledamöterna. Resultatet av dessa överväganden får också betydelse för hur man skall se på stödet till gruppkanslierna. De förslag som arbetsgruppen lagt fram i den delen har inte fått den genomlysning som är önskvärd. Frågan bör tas upp på nytt, bl.a. med hänsyn till avvägningen mellan partier i regerings- resp. oppositionsställning.

Rapport från arbetsgruppen för ökat stöd till riksdagens ledamöter

Förs. 1988/89:13
Bilaga

Uppdraget

Arbetsgruppen tillsattes av riksdagens förvaltningsstyrelse efter en framställning från partiernas riksdagsgrupper (underbilaga 1). I skrivelsen från partigrupperna framhölls att arbetsgruppen borde ges i uppdrag att pröva *dels* en förstärkning av de ekonomiska resurserna till partikanslierna för att dessa i ökad omfattning skall få möjlighet att anställa skrivande och utredande personal att ställas till ledamöternas förfogande,

dels frågan om riksdagens lokalbehov för att bl.a. bereda kontorsutrymme för ett ökat antal sekreterare.

Plan för gruppens arbete

Arbetsgruppen beslöt vid sitt första sammanträde den 17 mars 1988 att målsättningen för dess verksamhet skall vara att under hösten 1988 redovisa förslag till åtgärder för förbättrat ledamotsstöd, som kan vidtas med utnyttjande av nu tillgängliga lokaler och med verkan redan från den 1 januari 1989. Gruppen har för avsikt att därefter ge förslag till åtgärder för att bl.a. på längre sikt tillförsäkra riksdagen ökade lokalutrymmen och därmed möjliggöra ytterligare utbyggnad och mer ändamålsenlig utformning av ledamotsstödet.

Nuvarande förhållanden

För närvarande utgår dels ett stöd till partigrupperna, dels bidrag till kontorshjälp till riksdagens ledamöter. Därutöver utgår till ledamöterna en särskild kostnadsersättning avsedd att täcka utgifter som har samband med uppdraget att vara riksdagsledamot.

Stödet till partigrupperna utgår dels med ett grundbidrag på 450 000 kr. per parti, dels med ett mandatbidrag på 4 500 kr. per riksdagsmandat för regeringsparti och 9 000 kr. per riksdagsmandat för oppositionsparti. Stödet till partigrupperna har varit oförändrat sedan 1984.

Kontorshjälp till riksdagsledamöterna är avsedd för ledamöternas skrivhjälp. Stödet beräknas efter normen ett kontorsbiträde per sex ledamöter. För varje påbörjat sextal ledamöter inom ett parti utgår ett bidrag om för närvarande 161 014 kr. per år, motsvarande lönen inkl. lönekostnadspåslag för en person i löneklass N 10:5. Även bidraget till kontorshjälp utbetalas till partigrupperna.

Konstitutionsutskottets arbetsgrupp för riksdagsfrågor genomförde i december 1987 en inventering av antalet anställda vid gruppkanslierna. Inventeringen visar att av ca 100 totalt anställda var hälften sekreterare. Det innebär att kontorshjälp till de ledamöter som inte har uppdrag i partieller gruppleddningarna har en omfattning av en sekreterare per 10-15 ledamöter.

Kostnadsersättningen till ledamöterna är kopplad till basbeloppet och därmed indexreglerad. Ersättningen utgår under år 1988 till 1 505 kr./månad

för ledamot som uppbär riksdagstraktamente och till 2 150 kr./månad för den som inte är berättigad till traktamente. Ersättningen är skattepliktig och ledamöterna får i samband med inkomsttaxeringen på vanligt sätt yrka avdrag för kostnader som inte ersätts i annan ordning.

Förs. 1988/89:13

Bilaga

Internationell jämförelse

Konstitutionsutskottets arbetsgrupp för riksdagsfrågor gjorde hösten 1986 med biträde av riksdagens utredningstjänst en undersökning av hur stödet till sekreterar- och utredningsresurser är organiserat i parlamenten i åtta andra länder i Europa. Man fann att i fråga om stödets utformning kan två olika modeller urskiljas. I några länder är stödet utformat som ett stöd till partier eller partigrupper. Stödet har då i allmänhet beräknats utifrån en norm som innefattar service även åt de enskilda ledamöterna. Detta är i princip det system som den svenska riksdagen tillämpar. I flera länder är emellertid stödet uppdelat så att en del därav utgår direkt till den enskilde parlamentsledamoten.

System där stöd till sekreterarlön eller utredningshjälp utgår självständigt eller i kombination med andra ersättningar som utbetalas direkt till den enskilde ledamoten finns bland de åtta länderna i Västtyskland, Schweiz, Storbritannien, Nederländerna och Italien.

I *Västtyskland* har ledamöterna av förbundsdagen möjlighet att – vid sidan av skattefri ersättning för allmänna omkostnader om 4 915 DM i månaden – få en månatlig ersättning med upp till 8 300 DM (ca 29 000 kr.) för att avlöna medarbetare. Utöver maximibeloppet kan utgå extra ersättning för att täcka bl.a. arbetsgivaravgifter m.m. Förbundsdagen tillhandahåller utrustade kontorslokaler. Ledamöterna kan även anlita förbundsdagens utredningstjänst, parlamentsbiblioteket och en skrivbyrå.

Till partigrupperna utgår ett stöd som är avsett att täcka bl.a. kostnaderna för partigruppens kontor, utredningssekreterare och annan kontorspersonal.

I *Schweiz* kan varje parlamentsledamot förfoga över en särskild ersättning om högst 16 500 Sfr (ca 69 000 kr.) per år som kompensation för utlägg för sekreterarhjälp och andra kostnader för att kunna förbereda sig i sitt arbete. Ersättningen utbetalas kvartalsvis. Rese- och traktamentsersättningar för ledamöter utgår vid sidan av sekreterar- och omkostnadsstödet. Extra omkostnadsbidrag kan efter särskild prövning utgå bl.a. för ledamöter med särskilda utredningsuppdrag. Detta är maximerat till 10 000 Sfr per år. Ett särskilt stöd utgår även till partigrupperna för deras kanslikostnader.

I *Storbritannien* har ledamöterna rätt att få särskild ersättning för kontorshjälp med upp till 20 140 pund (ca 203 000 kr.) per år. Ersättningen är avsedd att användas till sekreterar- och utredningshjälp. Utgångspunkten för ersättningens storlek har varit att varje ledamot förmodligen har en sekreterare och delar en utredare med annan ledamot. Ledamoten kan dock själv bestämma hur han vill disponera ersättningen för att täcka kostnader som ligger inom ramen för hans parlamentariska verksamhet. Lönen till ledamotens anställda utbetalas numera direkt av parlamentet till den anställde. Utöver maximibelopp har ledamoten rätt till ett 10-procentigt

tillägg för anställdas pensionsavgifter.

Förs. 1988/89:13

Bilaga

Parlamentet svarar för att ledamöterna har tillgång till arbetsrum och viss kontorsinredning. På grund av rumsbrist delar dock oftast flera ledamöter rum med varandra och med sina anställda. Kontorsutrustning och skrivmaskiner, datorer och liknande får ledamoten bekosta ur sin ersättning för kontorshjälp.

Ledamöterna har även fri tillgång till parlamentsbibliotekets service vilken omfattar bl.a. utredningstjänsten.

Någon motsvarighet till partikanslierna i riksdagen synes inte finnas i Storbritannien. Oppositionspartierna i parlamentet uppbär emellertid ett stöd som i praktiken utnyttas för bl.a. sekreterar- och utredningsresurser till partiledarna. Partiledarens kansli står inte till förfogande för enskilda ledamöter.

I *Nederländerna* kan varje ledamot av andra kammaren disponera ca 35 600 floriner (ca 108 000 kr.) per år för personliga medhjälpare. I genomsnitt har varje ledamot en personlig medhjälpare, ofta deltidсанställd, som arbetar som sekreterare eller utredare eller som kombinerar dessa båda funktioner. Gemensamma personalpooler och integrering med partikansliernas personal kan förekomma. Kanslistöd till partigrupperna utgår dock enligt ett eget anslag.

I *Italien* ingår ersättning för sekreterarhjälp och representationskostnader i ledamöternas arvode (deputeradekammaren). Av denna anledning är tre tiondelar av arvodet skattefritt. Dessutom svarar parlamentet för kontor och sekreterare till utskottsordförandena och till de ledamöter som ingår i kammarpresidierna. En central skrivbyrå ger ledamöterna skrivservice.

Ledamöterna kan få hjälp i olika frågor av parlamentsförvaltningen. Alla enheter har skyldighet att bistå ledamöterna. Tryckerienheten biträder med information och dokumentation i olika riksdagsfrågor. Biblioteket biträder med bibliografiska översikter, utländsk lagstiftning m.m. Utredningstjänsten biträder med information och utredningar.

Partikanslierna får stöd i form av kontor och utrustning och direkta finansiella bidrag avsedda att täcka kostnader dels för experthjälp, dels för ersättning till partigruppernas presidier.

I *Danmark* utgår stöd till partigrupperna i folketinget dels med ett fast belopp på 61 681 Dkr per månad till varje partigrupp, dels med ett mandatbidrag på 15 420 Dkr per månad. Mandatbidraget skall täcka avlöning till enskilda ledamöters sekreterarhjälp. Varje ledamot har rätt att hålla sig med sekreterarhjälp till en kostnad som svarar mot halva mandatbidraget. Om ledamoten inte har någon sekreterare tillfaller bidraget partigruppen. Folketinget upplåter kontor och kontorsutrustning till ledamöterna. Både ledamöterna och partigrupperna kan få hjälp med faktauppgifter från bibliotek och folketingssekretariat.

I *Norge* får partigrupperna i stortinget ett grundbelopp, ett mandatbidrag och ett bidrag till ledamöternas sekreterarhjälp. Bidraget till ledamöternas sekreterarhjälp utgår enligt principen en sekreterare för varje påbörjat tiotal ledamöter. Ledamöterna uppbär en kostnadsersättning som uppgår till 11 200 Nkr per ledamot och år. Ersättningen är avsedd att täcka de direkta utgifter som ledamoten har för sitt uppdrag, som t.ex. extern hjälp.

I princip samma uppläggning av stödet förekommer i *Österrike*. Där utgår stöd till partigrupperna dels i form av direkta finansiella bidrag, dels i form av kontor och utrustning och dels genom att ett visst antal kontorister anställda av parlamentet ställs till partigruppernas förfogande. Det direkta statliga stödet till varje partigrupp motsvarar lönekostnaderna för dels åtta anställda, dels två anställda per varje påbörjat tiotal ledamöter. Vidare utgår ett särskilt bidrag avsett att täcka partigruppernas kostnader för sin offentliga verksamhet. Detta bidrag uppgår till 90 % av nämnda lönekostnadsbidrag.

Ytterligare ett resp. två lönekostnadsbidrag utgår för varje påbörjat tiotal ledamöter i Bundesrat resp. för varje påbörjat femtiotal ledamöter i Nationalrat – i det senare fallet under förutsättning att partigruppen har representanter i finans- och skatteutskotten.

Uttalande av folkstyrelsekommittén

Folkstyrelsekommittén har i betänkandet SOU 1987:6 uppmärksammat arbetsförhållandena för riksdagsledamöterna. Kommittén har framhållit att dessa kan förbättras i olika avseenden, bl.a. genom ökad kansli- och biträdeshjälp till ledamöterna. Enligt kommittén återstår mycket att göra för att riksdagsledamöterna skall få arbetsvillkor som i bl.a. detta avseende är någorlunda jämförbara med vad som gäller för exempelvis heltidsarbetande kommunalpolitiker eller dem som är verksamma inom de stora intresseorganisationerna. Kommittén har inte sett det som sin uppgift att lägga fram detaljerade förslag till hur exempelvis biträdeshjälpen till riksdagsledamöterna skall förbättras eller den administrativa servicen i övrigt förändras. Det är enligt kommittén en uppgift för riksdagen själv. Kommittén vill peka på betydelsen av att åtgärder vidtas för att ge ledamöterna mer tid och möjligheter att koncentrera sig på det de betraktar som sina egentliga arbetsuppgifter.

Enkät med ledamöterna

Arbetsgruppen har genomfört en enkätundersökning med riksdagsledamöterna. Enkäten avser såväl det personella som det tekniska stödet till ledamöterna. En sammanställning av enkätresultaten redovisas i underbilaga 2. Av denna framgår att det helt dominerande önskemålet om förbättring av ledamotsstödet gäller sekreterar/assistenthjälpen. Nära 80 % av ledamöterna anser att det är mycket viktigt att den förstärkning av stödet till ledamöterna som nu kan göras inriktas mot utökad sekreterar/assistenthjälp till ledamöterna i riksdagen.

Behovet av utökad kontorshjälp avser inte enbart utskriftshjälp utan också uppgifter som arkivering, framtagning av material, bokning av sammanträden och resor, telefonpassning och kontakter med enskilda och organisationer, mediebevakning m.m. Den omfattning av stödet som anges som lämplig är i genomsnitt en sekreterare/assistent per tre ledamöter.

Det är också ett starkt krav från ledamöterna att de sekreterare som skall svara för kontorshjälpen placeras i nära anslutning till ledamöternas egna arbetsrum och inte som för närvarande i partikanslilokalerna.

En majoritet av ledamöterna anser det också viktigt eller mycket viktigt med en utvidgning av antalet politiska sekreterare/utredare i partikanslierna, med ökade resurser till ledamöternas förfogande för att själva anlita utredningshjälp och med en förbättring av den tekniska utrustning som ställs till deras förfogande.

Enkäten visar också att speciella problem med assistenthjälp föreligger för utskottens presidiemedlemmar. De har till följd av sina uppdrag som ordförande eller vice ordförande i utskotten ett särskilt behov av assistenthjälp med arbetsuppgifter som är relaterade till uppdragen. Till detta kommer att deras tjänsterum som regel är placerade i anslutning till utskottskanslierna och att de därför har långt avstånd till den assistenthjälp som partikanslierna kan erbjuda.

Överväganden

Det nuvarande stödet till riksdagens ledamöter har en tämligen blygsam omfattning. Detta medför att ledamöterna tyngs av en mängd rutinuppgifter vilket i sin tur gör att de får svårigheter att fullgöra sitt uppdrag. Det är angeläget att dessa förhållanden så snabbt som möjligt rättas till och att ledamöterna förses med effektiv hjälp i form av assistenter. Assistenternas arbetsuppgifter bör omfatta inte bara utskriftshjälp utan också en rad av de göromål av administrativ karaktär, framtagande av uppgifter och annat som för närvarande tar en alltför stor och växande del av ledamöternas tid i anspråk. En viktig del av de uppgifter som kan skötas av assistenter är ledamöternas mera rutinmässiga kontakter med enskilda och organisationer.

Det särskildastöd till kontorshjälp som i dag finns innebär som redovisats att partigrupperna får bidrag till lön för att anställa en sekreterare per var sjätte ledamot. I praktiken har stödet inte byggts ut i denna form utan en icke obetydlig del av kontorshjälpsstödet har använts för att anställa politiska sekreterare/utredare och för att täcka kostnadsökningar för övriga delar av kansliverksamheten. I dag är det inte ovanligt att 10–15 ledamöter delar på en sekreterare. Detta hänger bl.a. i sin tur samman med att det allmänna stödet till partigrupperna ligger på en låg nivå och att nivån dessutom urholkats genom att beloppen varit oförändrade under lång tid.

För att det skall bli möjligt att ge ledamöterna en effektiv assistentservice måste ökade medel skjutas till. Arbetsgruppen anser att inriktningen på några års sikt bör vara en assistent per var tredje ledamot. Därutöver måste gruppkansliernas resurser förstärkas inte minst på handläggsarsidan så att gruppleddning och olika arbetsgrupper inom partierna kan få hjälp i det praktiska arbetet.

Även om det är angeläget med en snabb förbättring av det personella stödet för ledamöter och gruppkanslier finns det praktiska begränsningar som gör att en uppbyggnad måste ske i etapper. Den främsta praktiska begränsningen är bristen på kontorslokaler i riksdagens hus.

En reform av den omfattningen som ovan skisserats med en assistent per var tredje ledamot och utbyggt allmänt stöd till grupperna kräver en väsentlig utvidgning av riksdagens lokaler. Riksdagen behöver få tillgång till ytterliga-

re 150-200 rum i de nuvarande husens omedelbara närhet. En naturlig lösning på detta problem är att riksdagen får tillgång till utbildningsdepartementets lokaler längs Västerlånggatan. På förslag av arbetsgruppen har förvaltningsstyrelsen gjort en framställning härom till regeringen.

Det är inte möjligt för riksdagen att få omedelbar tillgång till dessa lokaler och inte heller på annat sätt går det att få fram ett lokaltillskott i denna storleksordning i direkt anslutning till riksdagshuset.

Det har dock ställts i utsikt att riksdagen efter nästa val skall få disponera utbildningsdepartementets nuvarande lokaler längs Västerlånggatan. I avvakten på att denna lösning kan förverkligas bör andra möjligheter prövas som ett provisorium. Arbetsgruppen bedömer nämligen som mycket angeläget att det redan under början av nästa år går att uppnå förbättringar.

Arbetsgruppen har inhämtat att det är möjligt att i inledningen av nästa år få tillgång till ca 50 rum i kvarteret Aurora i Gamla stan på ett inte alltför långt avstånd från riksdagens hus. Till detta kvarter kan delar av riksdagsförvaltningen temporärt flytta. Därigenom uppstår vissa möjligheter att efter omdispositioner av lokalerna ge ökad assistentservice till ledamöterna. Avsikten med omdispositionen måste vara att vissa verksamheter flyttar över från L-huset till F-huset.

Ett speciellt problem vid rumsdispositionen är att ett stort antal av de nuvarande ledamotsrummen är kombinerade bostads/arbetsrum. Om assistenterna skall få sina tjänsterum i omedelbar närhet av de ledamöter de har att betjäna krävs att ett antal av dessa rum tas i anpråk. Det betyder i sin tur att antalet tillgängliga bostäder för riksdagsledamöterna minskar. Möjligheterna att vidta förändringar ökar hösten 1989 när bostadslägenheterna i de fastigheter i Gamla stan och på Södermalm som är under ombyggnad blir tillgängliga och efterfrågan på kombinerade bostads/arbetsrum därmed kan antas minska.

Behovet av en utökad biträdeshjälp till ledamöterna är emellertid så stort att det är angeläget att förbättra den så långt det går med hänsyn till de begränsningar som lokalförhållandena i riksdagen ger. Möjlighet finns också för partigrupperna att tillfälligt utnyttja delar av ett förstärkt anslag till att finna lösningar för att stärka stödet till ledamöterna utan att det kräver utökade lokaler. Exempel på sådana lösningar kan vara att anlita skrivbyråer eller att låta flera personer dela arbetsrum. Arbetsgruppen föreslår att beräkningsnormen för biträdeshjälp till ledamöterna från den 1 januari 1989 ändras till att vara en assistent per fyra i stället för som för närvarande per sex ledamöter.

Önskemålet om att assistenterna skall vara placerade i anslutning till ledamöternas arbetsrum går inte att uppfylla fullt ut innan ytterligare lokaler tillförts. De möjligheter som nu finns att skapa en större närhet mellan ledamöterna och deras kontorshjälp bör dock utnyttjas. Ytterligare förändringar i denna riktning kan möjligen göras i början av 1990 när inflyttning i de nya bostadslägenheterna beräknas ha skett.

Arbetsgruppen har diskuterat vilka anställningsformer som är mest lämpliga för de assistenter som skall stå till ledamöternas förfogande. Teoretiskt kan man tänka sig 1) att assistenterna anställs direkt av riksdagen och ingår i riksdagsförvaltningen. 2) att som för närvarande anslaget ges till riksdagsgrupperna och dessa blir assistenternas arbetsgivare eller 3) att enligt

vad som refererats ovan är fallet i en del andra länder medlen ställs direkt till de enskilda ledamöternas förfogande och dessa själva anställer och påtar sig arbetsgivaransvaret för biträdespersonalen.

Om assistenterna anställs direkt av riksdagen, och deras tjänster ställs till ledamöternas förfogande, erhålls en garanti för att alla ledamöter erhåller ett likvärdigt stöd. Anpassningen till förändringar i partigruppernas storlek underlättas genom att assistenterna utan ändring i anställningsförhållandet kan flyttas från tjänstgöring hos ett partis ledamöter till ett annats. Ledamöterna får dock med en sådan ordning inget inflytande över vilka personer som rekryteras till assistenttjänsterna. Assistenterna kommer att vara statstjänstemän och den reglering som gäller för statliga tjänster kommer att vara tillämplig. Det gör att det blir svårt att åstadkomma speciella lösningar, vad gäller exempelvis arbetstidens förläggning, anpassade till ledamöternas speciella arbetssituation.

En kvalificerad biträdeshjälp av det slag som ovan skisserats har i hög grad som förutsättning ett förtroendefullt förhållande mellan sekreterarna och de ledamöter de tjänar. De största möjligheterna till anpassning till de speciella förhållanden som gäller för verksamheten i ett politiskt parti och till anpassning till enskilda riksdagsledamöters behov av kontorshjälp och assistens kan tänkas erhållas om dessa själva skulle stå som arbetsgivare och svara för rekryteringen. Riksdagsförvaltningen skulle om man väljer detta alternativ kunna fungera som en servicebyrå och svara för löneutbetalning, arbetstidsrapportering och liknande. Arbetsgivaransvaret skulle dock såväl formellt som reellt komma att åvila ledamöterna själva. De skulle få hela ansvaret för att tillse att assistenterna hade meningsfull sysselsättning även under de tider då de själva var verksamma på annan plats än i riksdagen.

En lösning där assistenterna är direkt anställda av en eller flera riksdagsledamöter kan också leda till personaladministrativa problem vid exempelvis sjukdom eller frånvaro för den anställde av annan anledning, då någon eller några ledamöter inte återväljs till riksdagen eller i situationer när det förtroendefulla förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare inte längre existerar.

Med hänsyn till de problem som ovan angivits är det enligt arbetsgruppens mening mycket som talar för att partigrupperna även i fortsättningen bör vara arbetsgivare för assistenterna. Ingenting hindrar att de enskilda ledamöterna får ett större inflytande över rekryteringen av de personer som skall fungera som deras sekreterare, även om arbetsgivaransvaret som hittills åvilar partigrupperna. Det bör också vara möjligt att inom ramen för anställning vid partikanslierna avtala om mer individuellt avpassade anställningsförhållanden och arbetsuppgifter för att bättre tillgodose ledamöternas egna behov och önskemål.

Den utökning av partigruppernas personal som blir möjlig till följd av det förstärkta stödet förutsätts i det första skedet vara helt inriktad mot att åstadkomma förbättrad biträdeshjälp till ledamöterna. Som tidigare nämnts används en inte obetydlig del av de medel som i dag avsätts till kontorshjälp för att finansiera anställandet av politiska sekreterare/utredare vid gruppkanslierna och för att täcka delar av övriga kanslikostnader. Detta är helt i enlighet med de regler som gäller. Medlen för kontorshjälp ställs till

partigruppernas förfogande och disponeras fritt av dessa.

Förs. 1988/89:13

Bilaga

Arbetsgruppen anser det utomordentligt betydelsefullt att de enskilda riksdagsledamöternas arbetssituation nu förbättras. Som enkäten med ledamöterna visar bör detta främst ske i form av kraftigt ökat antal sekreterare/assistenter. Anslaget för kontorshjälp bör således i största möjliga utsträckning användas för detta ändamål. Arbetsgruppen föreslår att förvaltningsstyrelsen årligen följer utvecklingen av hur kontorshjälpsstödet fungerar, med särskild hänsyn till hur det påverkar de enskilda ledamöternas arbetssituation.

Av enkätsvaren framgår att ledamöterna också finner det angeläget med en ökning av antalet politiska sekreterare/utredare vid partikanslierna. Enligt arbetsgruppens mening är det befogat att utöver den föreslagna förstärkningen av kontorshjälpen till ledamöterna också göra en förändring av stödet till partigrupperna, så att detta står i bättre överensstämmelse med de kostnader partierna har för den gemensamma kansliservicen och så att det i en framtid blir möjligt att anställa flera politiska sekreterare/utredare. Som redovisades ovan har kanslistödet varit oförändrat sedan 1984. Arbetsgruppen föreslår att stödet till partigrupperna utökas från den 1 januari 1989 genom att såväl grundbidragen som mandatbidragen höjs. Grundbidraget föreslås höjt från 450 000 kr. till 1 800 000 kr. för oppositionsparti samt från 450 000 kr. till 900 000 kr. för regeringsparti. Mandatbidraget föreslås i fortsättning bli 27 000 kr./ledamot för samtliga partier.

Arbetsgruppen föreslår vidare att en ytterligare utbyggnad av biträdeshjälpen till att vara beräknad enligt normen en assistent per tre ledamöter sker fr.o.m. den 1 juli 1991.

Med den lokaldisposition som för närvarande gäller är det svårt att i nuläget finna arbetsrum i anslutning till utskottskanslierna för assistenter åt utskottens ordförande och vice ordförande. Arbetsgruppen föreslår att förvaltningsstyrelsen snarast låter alla utskottskanslier gå igenom vad som med nuvarande resurser kan göras för att bistå presidiemedlemmarna med assistenthjälp i den del av deras verksamhet som är direkt relaterad till utskottsuppdraget.

Arbetsgruppen planerar att avge sin slutrapport under våren 1989. I det fortsatta arbetet kommer gruppen att till ytterligare behandling ta upp de problem för ledamöterna i deras arbete som framkommit i enkätundersökningen. I slutrapporten kommer arbetsgruppen bl.a. också att behandla de speciella problem med assistenthjälp som föreligger för utskottens presidiemedlemmar.

Reservation

av Anders Björck (m)

Det är viktigt att frågan om ledamöternas kontorshjälp får en snar lösning. Det nuvarande systemet med anslag via partigrupperna har inte fungerat på avsett sätt. Anslaget är baserat på en sekreterare per var sjätte ledamot. I praktiken har pengarna i betydande utsträckning använts till andra ändamål. I stället för en sekreterare per var sjätte ledamot har sekreterartätheten varit en på tio eller femton ledamöter.

Det anslag som primärt var avsett för stöd till ledamöternas sekreterarhjälp har i stor utsträckning använts för att bestrida kostnader för handläggare m.m. hos gruppkanslierna. Det är mot denna bakgrund viktigt att finna en ordning som säkerställer såväl ledamöternas berättigade krav på sekreterarhjälp som gruppkansliernas behov.

Det är med beklagande jag tvingas konstatera att en tillfredsställande lösning inte föreslås av arbetsgruppen. I stället för att finna en ordning som garanterar att anslaget till ledamöternas kontorshjälp verkligen används till detta ändamål fortsätter man med nuvarande system samt väljer den enklaste av alla lösningar, mera pengar utan garantier och kontroll för att medlen kommer till avsedd användning. De skrivningar som finns om att stödet bör användas till avsett ändamål är till intet förpliktigande.

Med den tid som stått till arbetsgruppens förfogande hade det varit möjligt att på ett effektivt sätt lösa frågan om ledamöternas kontorsservice, stöd till utskottspresidierna och de andra frågor som varit föremål för gruppens beredning.

Jag kan inte biträda gruppens förslag till lösningar vare sig vad gäller stödet till ledamöternas kontorshjälp eller den kraftiga uppräkningsplanen av anslagen till riksdagsgrupperna. Förslagen kommer inte att leda till de förbättringar av ledamöternas arbetssituation som är nödvändiga. Arbetsgruppen tillsattes som "en grupp för ökat stöd till riksdagens ledamöter". Denna uppgift har inte lösts utan gruppen har tvärtom främst kommit att inrikta sig på ett ökat stöd till partigrupperna.

Det hade varit önskvärt att finna en lösning som – liksom i en rad andra länder – direkt knöt det utgående kontorshjälpsstödet till de enskilda ledamöterna. Detta hade inneburit en garanti för att stödet verkligen kom ledamöterna till godo samtidigt som det hade möjliggjort ett hänsynstagande till individuella önskemål på ett helt annat sätt än det nuvarande systemet.

Det förslag till ökning av ledamötsstödet – inom ramen för nuvarande otillfredsställande system – som arbetsgruppen föreslår utgår från en ökning från en sekreterare per sex ledamöter till en på fyra. Det handlar om en ökning på 50 %. (I verkligheten har antalet sekreterare per ledamot varit en på tio till femton – anslaget har endast fungerat som en beräkningsgrund.)

Vad gäller stödet till partigrupperna är generositeten av långt större slag hos gruppens majoritet. Grundbidraget för oppositionsparti fördubblas och för regeringsparti föreslås en fördubbling. Mandatbidraget för oppositionsparti tredubblas och för regeringsparti blir det en sexdubbling! Vad gäller stödet till partigrupperna sker alltså satsningar långt utöver vad som kommer ledamöterna till del.

Detta speglar en syn hos arbetsgruppens majoritet som jag icke kan dela. Den enskilde riksdagsledamoten utgör grunden för riksdagen, och det är viktigt att han eller hon ges rimliga möjligheter att utöva sitt uppdrag som valt ombud för Sveriges folk. Det är beklagligt att arbetsgruppen sätter in sina huvudsakliga stödåtgärder till partigrupperna, tvärtemot de överväganden som föregick tillsättandet av arbetsgruppen.

Det är förvisso också ett tidens tecken att partigrupperna – som genom partierna också erhåller offentlig finansiering via statligt partistöd – tillmäts en större roll än riksdagens valda ledamöter. 20 års erfarenhet av riksdagsar-

betet har lärt mig att ledamöternas önskemål sällan ges prioritet när andra behov gör sig gällande inom riksdagen. Det är dock förvånande att riksdagens ledamöter inte har haft kraft att reda upp sin egen arbetssituation.

Förs. 1988/89:13

Bilaga

Ett resultat av detta har blivit att många föredrar att antingen verka inom kommuner och landsting, där arbetsvillkor och ekonomiska förmåner ofta är betydligt bättre, eller lämnar politiken. Till denna utveckling är naturligtvis riksdagen medskyldig. Arbetsgruppens hittillsvarande resultat får ses som en besvikelse och dess arbetsresultat bör inte läggas till grund för beslut i riksdagen.

Slutligen skall med beklagande noteras att frågan om riksdagens behov av nya lokaler inte fått en tillfredsställande lösning till följd av regeringens vägran att låta utbildningsdepartementet överlåta sina lokaler till riksdagen. Hade så skett hade frågan om ledamöternas sekreterarhjälp kunnat få en snabb lösning. Nu tvingas riksdagen under de närmaste åren arbeta med lokalprovisorier. Föga förvånande går detta ut över utbyggnaden av ledamöternas skrivhjälp medan önskemål hos regeringskansliet prioriteras. Allt är sig sålunda likt vad gäller förhållandet mellan regering och riksdag liksom kampen för att ge riksdagsledamöterna rimliga arbetsförhållanden.

Riksdagens förvaltningsstyrelse

Förs. 1988/89:13

Underbilaga I

Under de senaste årtiondena har den partikanslianknutna servicen till riksdagens ledamöter stegvis byggts ut. Det har skett främst genom det ekonomiska stödet till partigruppernas kansli- och sekreterarkostnader. Till detta har på senare tid kommit teknisk utrustning, som givit en snabbt växande grupp ledamöter möjligheter att rationalisera och effektivisera sitt arbete.

Kraven på de enskilda ledamöterna ökar och förändras emellertid snabbt. Med en ny generation politiker, med stegrat massmedialt intresse för riksdagen, med växande anspråk från väljare, organisationer och samhällsorgan, med tilltagande arbetsbörda för de folkvalda följer att kringsservicen måste byggas ut.

För att så skall kunna ske måste två förutsättningar infrias:

dels måste partigruppernas ekonomiska resurser förstärkas så att partikanslierna får möjlighet att i ökad omfattning anställa skrivande och utredande personal som står till ledamöternas förfogande,

dels måste lokalbehovet i riksdagen för bl.a. ett ökat antal sekreterare tillgodoses. För närvarande är trångboddheten ett allvarligt hinder för vidareutveckling.

Enligt vår mening bör de båda angivna frågorna prövas inom ramen för en särskild arbetsgrupp under förvaltningsstyrelsen. I gruppen bör alla riksdagspartier vara representerade. Den får förutsättas verka i samråd med den särskilda beredning inom konstitutionsutskottet som kontinuerligt har att överväga riksdagsledamöternas arbetsvillkor.

Stockholm den 28 januari 1988

Ivar Nordberg
Socialdemokratiska riksdags-
gruppen

Lars Tobisson
Moderata samlingspartiets riksdags-
grupp

Ingemar Eliasson
Folkpartiets riksdagsgrupp

Karl Erik Olsson
Centerpartiets riksdagsgrupp

Bertil Måbrink
Vänsterpartiet kommunisternas
riksdagsgrupp

Enkäten om ledamotsstödet

Förs. 1988/89:13

Underbilaga 2

parti	svarsprocent
s	94
m	87
fp	98
c	93
vpk	79
samtliga	93

Fråga 2 a

Den utökning av ledamotsstödet som nu kan göras bör inriktas mot utökad sekreterar/assistenthjälp i riksdagen till ledamöterna

parti	mindre viktigt	viktigt	mycket viktigt	ej svar	totalt
s	1	19	78	2	100
m	9	28	63	0	100
fp	0	6	88	6	100
c	2	13	85	0	100
vpk	0	20	80	0	100
samtliga	3	18	77	2	100

Fråga 2 b

Den utökning av ledamotsstödet som nu kan göras bör inriktas mot möjlighet för ledamöterna att anlita sekreterar/assistenthjälp utanför riksdagen

parti	mindre viktigt	viktigt	mycket viktigt	ej svar	totalt
s	59	28	8	5	100
m	51	20	11	18	100
fp	65	14	8	12	100
c	68	15	10	7	100
vpk	33	20	33	13	100
samtliga	50	26	15	9	100

Fråga 2 c

Den utökning av ledamotsstödet som nu kan göras bör inriktas mot utökad antal politiska sekreterare/utredare i partikanslierna

parti	mindre viktigt	viktigt	mycket viktigt	ej svar	totalt
s	21	39	33	7	100
m	20	49	23	8	100
fp	12	31	51	6	100
c	2	43	55	0	100
vpk	20	27	53	0	100
samtliga	17	40	37	6	100

Fråga 2 d

Förs. 1988/89:13

Underbilaga 2

Den utökning av ledamotsstödet som nu kan göras bör inriktas mot resurser till ledamöternas förfogande för att själva anlita utredningshjälp

parti	mindre viktigt	viktigt	mycket viktigt	ej svar	totalt
s	38	32	21	9	100
m	26	37	31	6	100
fp	35	33	20	12	100
c	40	32	15	13	100
vpk	53	7	27	13	100
samtliga	36	32	22	10	100

Fråga 2 e

Den utökning av ledamotsstödet som nu kan göras bör inriktas mot bättre teknisk utrustning (dataterminaler, telefax, videotex etc.)

parti	mindre viktigt	viktigt	mycket viktigt	ej svar	totalt
s	29	40	20	11	100
m	31	29	32	8	100
fp	10	35	43	12	100
c	22	38	33	7	100
vpk	20	40	33	7	100
samtliga	25	37	28	10	100

Fråga 3

Sett utifrån min arbetssynpunkt vore en mera lämplig omfattning på stödet en sekreterare/assistent per ledamot/ledamöter

parti	medelvärde	vanligaste svar
s	4	4
m	3	3
fp	2	1
c	3	2
vpk	2	2
samtliga	3	2

Fråga 4

Sekreterarna/assistenterna bör vara placerade

	s	m	parti fp	c	vpk	samtliga
i partikanslierna som för närvarande i anslutning till ledamöternas rum	14	17	31	43	47	22
ej svar	83	75	63	50	40	73
totalt	3	8	6	7	13	5
	100	100	100	100	100	100